Mark

Riktlinjer

Familjeenhetens handläggning och insatser

Dokumenttyp Riktlinjer	**Fastställd av** Socialnämnden	**Beslutsdatum** 2026-02-23, § 5	**Giltig till** Tills vidare
Dokumentansvarig Verksamhetschef Myndighet/IFO	**Gäller för** Familjeenheten	**Granskad/ reviderad**	**Diarienr.** 2026–6

Inledning 4
Riktlinjernas syfte 4
Disposition och begrepp 4
Verksamhetens inriktning 4
Den enskildes ansvar 4
Värdigt liv och välbefinnande 4
Förebyggande och lätt tillgänglig 5
Verksamhetsövergripande utgångspunkter 5
Kunskapsbaserad socialtjänst av god kvalitet 5
Att utveckla nya insatser och arbetssätt 5
Bedömning av barnets bästa 6
Anmälningsplikt 6
Förebygga brott 6
Samverkan 7
Verksamhet Familjeenheten 7
Arbetssätt och grundläggande principer 7
Målgrupp 8
Sekretess 8
Det förebyggande arbetet 8
Handläggning 9
BBIC 9
Anmälan, ansökan och förhandsbedömning 9
Ungdomars rätt att själva söka insats 10
Utredning avseende barn 0–18 år och unga vuxna 18–20 år 10
Sammanställning, kommunicering och avslut 10
Beslut om vård, behandling eller insatser för barn när den ena vårdnadshavaren inte samtycker 11
Öppenvårdsinsatser 11
Förutsättningar 11
Uppföljning av öppenvårdsinsatser 12
Vård utanför det egna hemmet 12
Vård enligt socialtjänstlagen eller LVU 12
Skyddad folkbokföring, hemlighållande av vistelseort, umgängesbegränsning och utreseförbud 12
Förutsättningar 13
Uppföljning av vård utom det egna hemmet 14
Vårdnadsöverflytt, flyttningsförbud och uppföljning efter avslutad vård 14
Planer 14

Utredningsplan 14
Vårdplan 14
Uppdrag 15
Genomförandeplan 15
SIP – Samordnad individuell plan 15
Övrig handläggning 15
Familjerätt 15
Våld i nära relation 15
Hedersrelaterat våld och förtryck 16
Barnahus 16
Skyddat boende 16
Unga lagöverträdare (LUL) 16
Påföljder 17
Ensamkommande barn och godmanskap 17
Yttranden 17

Inledning

Riktlinjernas syfte

Riktlinjerna ska ge stöd i det dagliga arbetet och tydliggöra ramar för beslut. De ska bidra till likvärdig hantering och professionellt bemötande utifrån de lokala förutsättningar som råder, vilka bland annat påverkas av politiska beslut och direktiv till verksamheten.

Disposition och begrepp

De första avsnitten i riktlinjerna gäller hela socialtjänstens verksamhet och utgår från olika perspektiv ur socialtjänstlagen (2025:400). De innehåller grundläggande information som är viktig att läsa innan de senare avsnitten, som innehåller information för den specifika verksamheten. Begreppet ”verksamhet” används både för socialtjänsten som helhet och för dess enskilda delar. LSS-verksamhet omfattas också av riktlinjerna, även om den inte ingår i socialtjänstlagens definition, eftersom den organisatoriskt ligger inom socialtjänstens ansvar.

Verksamhetens inriktning

Socialtjänsten ska med utgångspunkt i demokrati och solidaritet främja enskildas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlika och jämställda levnadsvillkor, och
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet, och ha följande inriktning:

Den enskildes ansvar

Socialtjänsten ska hjälpa människor att stärka sina egna resurser och påverka sin livssituation, utan att ta över ansvaret. Socialtjänsten ska erbjuda stöd som frigör och utvecklar den enskildes möjligheter, samtidigt som den tar fasta på att varje individ har ett ansvar för sin egen och andras sociala situation.

Värdigt liv och välbefinnande

Socialtjänsten ska verka för att människor får leva ett värdigt liv och må bra. Det betyder att privatliv och kroppslig integritet respekteras, att man får bestämma och vara delaktig, att hjälpen passar ens behov, håller god kvalitet och ges med ett bra bemötande.

Förebyggande och lätt tillgänglig

Det förebyggande arbetet ska vara en självklar del av socialtjänstens verksamhet på alla nivåer. Det innebär att man vid strategiska beslut, planering, fördelning av resurser, uppföljning och i det dagliga arbetet alltid bör överväga vilka åtgärder som utifrån nämndens ekonomiska förutsättningar kan motverka sociala problem och minska behovet av social omsorg.

Socialtjänsten ska vara enkel att nå. Det ska kännas tryggt och lätt att kontakta oss. Det finns inget enda rätt sätt att skapa tillgänglighet, därför behöver vi ta reda på vad som gör det enklare för den enskilde att få kontakt och stöd. Ett sätt är att erbjuda vissa insatser utan behovsprövning.

Verksamhetsövergripande utgångspunkter

Kunskapsbaserad socialtjänst av god kvalitet

Arbetet inom socialtjänsten ska bygga på vetenskap och beprövad erfarenhet. ”Vetenskap” syftar på kunskap som tagits fram genom forskning, medan beprövad erfarenhet är kunskap som vuxit fram i praktiken – genom att systematiskt lyssna på personal och brukare, följa upp arbetet, dokumentera, granska och dela erfarenheter.

Ibland utförs arbete som inte har direkt stöd i forskning eller beprövad erfarenhet. Då är det extra viktigt att följa upp och utvärdera insatserna, för att de ska bli mer kunskapsbaserade. I vissa fall kan det också vara nödvändigt att upphöra med en insats som saknar stöd i vetenskap och erfarenhet.

En evidensbaserad praktik (EBP) innebär att man använder flera typer av kunskap när man fattar beslut om, samt utför insatser. Det handlar om att kombinera den bästa tillgängliga forskningen, professionell expertis och den enskildes egna erfarenheter och önskemål.

Sammanfattningsvis ska socialtjänsten vara så kunskapsbaserad som möjligt. Då använder vi våra resurser på bästa sätt och gör största möjliga nytta för den enskilde.

Att utveckla nya insatser och arbetssätt

Nämnden vill på olika sätt öka kommunmedlemmarnas delaktighet. Vi ska gå från att göra saker för människor till att göra saker tillsammans med dem. Begrepp som används för detta är samskapande, tjänstedesign och användardriven utveckling.

För att arbeta samskapande och användardrivet behöver vi först ta reda på vad som saknas eller kan bli bättre. Arbetet ska utgå från användarnas egna synpunkter och perspektiv. SKR:s verktyg Styrsnurran och Innovationsguiden ger stöd och metoder för detta. Vi ska också samla kunskap genom att följa utvecklingen och använda säkra källor, som Socialstyrelsens metodguide och SBU:s översikter, för att hitta metoder som fungerar. Slutligen ska vi

vidareutveckla och förbättra genom att följa upp och utvärdera insatser regelbundet. Om uppföljningen görs inom ramen för individbaserad systematisk uppföljning (ISU) kan vi samtidigt öka den samlade lokala kunskapen.

Bedömning av barnets bästa

När nämnden fattar beslut som påverkar barn ska barnets bästa alltid komma först. Det gäller hela socialtjänsten, inte bara de delar som arbetar direkt med barn. Barn ska få säga vad de tycker, men har också rätt att avstå. Det ska framgå i beslutsunderlaget hur barn har varit med, vilka synpunkter som kommit fram och vad som bedömts som barnets bästa. Detta kallas barnkonsekvensanalys och är lika viktigt vid enskilda ärenden som vid beslut som påverkar barn som grupp, till exempel nya insatser. Att barn får komma till tals och vara delaktiga är av avgörande betydelse för visionen ”Bästa barnkommun”.

Anmälningsplikt

Socialnämnden ansvarar för att barn som riskerar att fara illa snabbt får skydd och stöd. Alla som arbetar med barn, till exempel inom vård, skola eller rättsväsende, måste enligt lag kontakta socialtjänsten om de misstänker att ett barn far illa. Detta gäller också alla som arbetar inom socialförvaltningen. Om någon har oro för ett barn ska det genast anmälas. Om oron kommer från en enhet inom förvaltningen räknas det inte som en formell orosanmälan, men ska ändå hanteras som en sådan. Då blir informationen sökbar i barnets personakt och barnet får samma möjligheter till skydd.

Förebygga brott

Brottslighet har en negativ påverkan på både individ och samhälle. För att förebygga brott behöver olika samhällsaktörer samarbeta. Om en verksamhet inte själv erbjuder stöd inom ett visst område, är det viktigt att personalen har tillräcklig kunskap för att kunna hänvisa vidare till rätt hjälp. Det är också viktigt att personal i socialtjänstens alla olika delar vet hur man ställer frågor om utsatthet och våld. Det kan vara avgörande för att den som utsatts vågar berätta och får rätt stöd. Det gäller alla typer av våld, men särskilt våld i nära relationer och hedersrelaterat våld.

Socialnämnden ska motverka välfärdsbrott. Nämnden har tillgång till information som kan vara viktig för brottsbekämpande myndigheter, och för att upptäcka oseriös verksamhet inom vård och omsorg. Genom att rapportera misstänkta avvikelser skyddar vi människors rättigheter och ser till att resurserna används rätt. Vi delar information inom nämnden och med andra myndigheter när det är nödvändigt och enligt gällande bestämmelser. En noggrann prövning ska göras för att skydda individens integritet. Nämnden omfattas av lagen (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, och är skyldig att underrätta exempelvis Försäkringskassan, CSN, Arbetsförmedlingen och arbetslöshetskassor vid misstanke om felaktiga utbetalningar.

Samverkan

Socialnämnden ska ha en tydlig och effektiv samverkan, både inom förvaltningen och med andra aktörer, för att möta människors behov. Samverkan bygger på kunskapsdelning, samordning och gemensamma mål. Den kräver tydlig kommunikation, respekt för olika kompetenser och delat ansvar. Genom att arbeta tillsammans på individ-, grupp- och samhällsnivå kan vi skapa bättre insatser och goda livsmiljöer.

Kommunen och nämnden har överenskommelser med andra instanser som reglerar samarbete och ansvar. Dessa ska följas och vara kända inom verksamheten. Intern samverkan är viktig eftersom många enskilda har kontakt med flera enheter. Samverkan ska ske med respekt för integritet och delaktighet. En samordnad individuell plan (SIP) är ett viktigt verktyg för trygghet och tydlighet. Socialtjänsten och vården är skyldiga att upprätta SIP när det behövs eller efterfrågas, för att den enskildes behov ska tillgodoses på bästa sätt.

Verksamhet Familjeenheten

Arbetssätt och grundläggande principer

Familjeenheten ansvarar för kommunens myndighetsutövning och stödinsatser för barn, unga och deras familjer, samtidigt som förebyggande och främjande arbete bedrivs för att stärka barns trygghet och utveckling. Arbetet utgår främst från socialtjänstlagen (SoL 2025:400) och Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och sker i nära samverkan med barn, vårdnadshavare och andra aktörer som möter barn och unga. För att säkerställa rätt stöd krävs både ett väl fungerande internt samarbete inom Familjeenheten och en aktiv samverkan med externa partner.

I arbetet används olika stöddokument för att säkerställa kvalitet och likvärdighet i handläggningen. Det inkluderar Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, Socialstyrelsens handböcker, BBIC – *Barns behov i centrum*, nationella bedömnings- och utredningsstöd samt interna rutiner, lathundar och checklistor. Dokumenten fungerar som stöd i handläggningen men ersätter inte kravet på individuella bedömningar i varje ärende.

De insatser som Familjeenheten ger ska främja barnets trygghet, utveckling och långsiktiga livsvillkor, och inte normalisera eller upprätthålla dysfunktionella familjesituationer. Barnets bästa är alltid vägledande, och både barn och vårdnadshavare ska ges möjlighet till delaktighet utifrån sina förutsättningar. Insatser styrs av individens behov och kan därför avvika från riktlinjerna i form eller omfattning. Enligt 11 kap. 1 § SoL har den enskilde rätt till insats som säkerställer en skälig levnadsnivå, och prövningar ska göras med hänsyn till kommunens resurser, vilket kan innebära att det mest kostnadseffektiva alternativet väljs vid likvärdig insats.

För att nå kommunens övergripande mål om *Bästa barnkommun* krävs att alla förvaltningar arbetar tillsammans mot samma mål. Familjeenhetens arbete

utgår alltid från barnets bästa och vi bidrar till målet genom att erbjuda barn och familjer ett samordnat och ändamålsenligt stöd. Genom nära samverkan med andra aktörer skapas förutsättningar för att varje barn ska få bästa möjliga hjälp.

Målgrupp

Riktlinjerna gäller för ärenden som rör barn och unga i åldern 0–20 år samt deras familjer. I vissa fall omfattar uppdraget även unga upp till 21 år vid vård enligt 3 § LVU.

Sekretess

Sekretessen är en central del av rättssäkerheten och bidrar till förtroende mellan socialnämnden och de barn, unga och familjer som söker stöd eller utreds. Sekretessbestämmelserna gäller både gentemot externa parter och inom organisationen. Inom Familjeenheten får uppgifter endast delas med kollegor som behöver informationen för sitt arbete med barnet eller familjen, så att information hanteras ansvarsfullt och barnets och familjens integritet respekteras.

Det förebyggande arbetet

Familjeenheten har ett viktigt ansvar för att barn och unga ska växa upp i trygga och goda livsmiljöer. Arbetet ska vara tidigt, samordnat och lätt tillgängligt, med syfte att upptäcka behov i tid och erbjuda stöd innan problemen växer sig stora. Stödet är flexibelt och erbjuds utan behovsprövning. Det kan omfatta rådgivning, stödsamtal, gruppverksamhet eller hänvisning till andra aktörer, vilket gör det möjligt att fler barn och familjer får hjälp i tid och att behovet av mer ingripande insatser minskar.

Kommunen har enligt socialtjänstlagen ett ansvar att erbjuda stöd till anhöriga och närstående. Familjeenheten erbjuder barn och unga anhörigstöd i form av gruppverksamhet och stödsamtal. För barn och unga är syftet med stödet att ge möjlighet att dela erfarenheter, stärka självkänslan och öka förståelsen för egna känslor och reaktioner. Stödsamtalen riktas även till vårdnadshavare och syftar till att stärka deras föräldraförmåga samt ge stöd i föräldrarollen. Samtalen är tidsbegränsade och omfattar i normalfallet fem tillfällen, men kan i vissa fall utökas.

Familjeenheten erbjuder föräldraskapsstöd i gruppform på universell nivå, där föräldrar ges möjlighet att utbyta erfarenheter och stärka sin föräldraroll. Arbetet utgår alltid från barnets bästa och syftar till att stärka föräldrars egen förmåga samt skapa trygghet i familjelivet.

En del av det förebyggande arbetet omfattar stöd till föräldrar vid separation, där frivilliga samarbetssamtal erbjuds för att underlätta samarbete kring barnen och förebygga långvariga konflikter. Vid behov kan kommunmedlemmarna erbjudas familjerådgivning i form av samtal som syftar till att bearbeta samlevnads- och relationskonflikter i parförhållanden och familjer.

Enligt socialtjänstlagen ska kommunen bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa. Fältsekreterarna har en central roll i detta arbete genom att finnas tillgängliga i miljöer där unga vistas, bygga relationer, skapa trygghet och tidigt identifiera behov av stöd. Arbetet sker i nära samverkan med skola, fritidsverksamhet, polis, vård och andra samhällsaktörer och bedrivs på samhälls-, grupp- och individnivå med fokus på förebyggande och stödjande insatser.

För att förhindra att barn och unga riskerar att rekryteras till kriminella nätverk eller begå brott ska familjeenheten arbeta brottsförebyggande tillsammans med polis, andra delar av kommunen men även närings- och föreningsliv. Arbetet ska vara gränsöverskridande där varje del bidrar i syfte att bromsa negativ utveckling. Ansvaret är gemensamt men organiserat inom familjeenheten.

Handläggning

BBIC

BBIC (Barns behov i centrum) är den arbetsmetod som Familjeenheten använder i arbetet med barn och unga. Metoden är framtagen av Socialstyrelsen och ger ett strukturerat stöd där barnets behov står i fokus genom hela handläggningen. Marks kommun är licensierad BBIC-användare och arbetar enligt metoden med stöd av utbildade handledare.

Anmälan, ansökan och förhandsbedömning

Ansökan om insats kan endast göras av den enskilde själv eller dennes vårdnadshavare/ombud och innebär att en utredning inleds samma dag som ansökan inkommer. När en anmälan om oro för ett barn kommer in görs skyndsamt en skyddsbedömning som dokumenteras, och därefter fattas beslut om utredning ska inledas eller inte inom fjorton dagar. Så långt det är möjligt ges barnet eller den unge möjlighet att komma till tals under förhandsbedömningen. Vid misstanke om att ett barn har utsatts för eller bevittnat våld inleds alltid utredning utan dröjsmål. Socialnämnden har ansvar att utreda vid oro, även utan samtycke, och beslut om att inleda utredning kan inte överklagas.

Socialsekreterare ska informera anmälare med anmälningsplikt om utredning har inletts, inte inletts eller redan pågår. Vid förfrågan medverkar socialsekreterare även i ansöknings- eller anmälningsmöten som samverkansparter, ofta tillsammans med skola eller förskola. Syftet med dessa möten är att underlätta processen och skapa tydlighet i samband med ansökningar och anmälningar.

Ungdomars rätt att själva söka insats

Ungdomar från 15 års ålder har möjlighet att själva ansöka om insats och föra sin egen talan. De kan ta del av öppenvårdsinsatser utan vårdnadshavares samtycke, medan en placering utanför hemmet förutsätter vårdnadshavares medgivande eller beslut enligt LVU. För insatser som kontaktperson eller andra öppna stödinsatser krävs den unges eget samtycke från 15 års ålder. Insatser som ges utan individuell behovsprövning förutsätter vårdnadshavares samtycke för barn under 15 år, men kan för ungdomar över 15 år ges utan detta när det bedöms vara till barnets bästa.

Utredning avseende barn 0–18 år och unga vuxna 18–20 år

En utredning enligt socialtjänstlagen syftar till att ge underlag för beslut om barnets behov av skydd eller stöd. Utredningen kan genomföras oavsett barnets eller vårdnadshavares inställning och ska anpassas så att den inte blir mer omfattande än nödvändigt. Handläggningen skiljer sig något för unga vuxna mellan 18 och 20 år, då utredning mot den unges vilja endast kan inledas om det kan finns skäl att ansöka om vård enligt LVU. De som berörs informeras om att utredningen har inletts, varför den görs, vem som ansvarar för den och hur beslut fattas. Barn och unga från 15 år ska informeras personligen. Information om att utredning inletts kan i vissa fall avvaktas, till exempel om en polisutredning pågår.

Under utredningen är det viktigt att barnet eller den unge får möjlighet att komma till tals på ett sätt som är anpassat efter ålder och mognad. Om barnet avstår från delaktighet dokumenteras orsaken till detta. För att få en så heltäckande bild som möjligt av barnets eller den unges situation är ambitionen att genomföra minst ett hembesök under utredningstiden.

Dokumentationen ska ge en tydlig bild av ärendet så att det går att följa hela processen. Den ska vara saklig, tydlig och visa barnets åsikter, bedömningar, beslut och kontakter. Endast nödvändig information dokumenteras, och barnets bästa ska alltid synas. Utredningen genomförs skyndsamt och med ett helhetsperspektiv, och ska avslutas inom fyra månader. Vid särskilda skäl kan tidsfristen förlängas, exempelvis om ny information framkommer sent i processen.

Sammanställning, kommunicering och avslut

Beslut ska grundas på sammanställda uppgifter och tydligt ange beviljad insats, dess omfattning och giltighetstid. Beslut fattas enligt delegationsordningen och en ansökan avslutas genom beviljande, avslag eller återtagande. En utredning som inletts efter anmälan kan avslutas utan insats om behov saknas alternativt att en utredning kan avslutas med identifierade behov men att det saknas motivation till mottaglighet.

Innan beslut fattas ska berörda parter informeras om nya uppgifter, ges möjlighet att ta del av utredningen och lämna synpunkter. Inom Familjeenheten

anses fem arbetsdagar vara en rimlig tid för kommunicering. Den enskilde ska alltid informeras om rätten att överklaga och vid behov få stöd i processen.

Socialnämnden kan i vissa fall besluta om uppföljning efter avslutad utredning om barnet bedöms ha behov av stöd eller skydd men samtycke saknas och LVU inte är tillämpligt. Uppföljningen ska avslutas senast två månader efter utredningens avslut.

Beslut om vård, behandling eller insatser för barn när den ena vårdnadshavaren inte samtycker

Enligt 6 kap 13 a § FB kan socialtjänsten besluta att ett barn kan vårdas mot den ena vårdnadstagarens vilja, förutsatt att vården krävs för barnets bästa. Beslut avser psykiatrisk och psykologisk utredning och behandling, behandling i öppna former samt utseende av en kontaktperson eller kontaktfamilj enligt socialtjänstlagen. Om barnet självt anses kunna samtycka till eller motsätta sig olika behandlingar krävs inget samtycke från vårdnadshavarna. Beslutet om medgivande fattas av socialutskottet efter noggrann utredning och prövning.

Öppenvårdsinsatser

Förutsättningar

Insatser enligt socialtjänstlagen ska beviljas när det finns en hög mottaglighet till förändring, de ska hålla god kvalitet, bygga på kunskap och beprövad erfarenhet samt utformas för att möta identifierade riskfaktorer.

Familjeenheten erbjuder olika öppenvårdsinsatser för barn, unga och familjer. Insatserna syftar till att stärka barnets och familjens egna resurser samt förebygga behov av mer ingripande åtgärder.

Val av öppenvårdsinsats sker utifrån individuell bedömning och i enlighet med gällande lagstiftning.

- Familjebehandling erbjuds som en öppenvårdsinsats när det finns behov av stöd för att förbättra samspel, kommunikation eller struktur inom familjen. Familjebehandlingen anpassas individuellt och kan omfatta olika metoder och arbetssätt, utifrån barnets ålder, behov och familjens situation. Insatsen planeras och genomförs i samverkan med barnet, vårdnadshavare och ansvarig socialsekreterare. Insatserna kan också inriktas att arbeta brottsförebyggande i samverkan med andra aktörer.
- Kontaktperson beviljas för att stötta barnet eller den unge i personliga angelägenheter med syfte att bryta isolering och stötta upp i vardagen.
- Kontaktfamiljen ska ge barnet stöd utifrån dess enskilda behov, exempelvis ett utökat nätverk och att ge tillfällig avlastning för vårdnadshavare. Stödet bör ges tillsammans med föräldrastöd för att stärka föräldraförmågan.

- Särskild kvalificerad kontaktperson utses i de fall då en ungdom löper en förhöjd risk att utveckla missbruk eller kriminellt beteende.
- Extravuxen är ett utökat stöd för ungdomar från 13 år som lever i svåra hemförhållanden. Fokus är att kompensera brister i ungdomens livssituation och utformas utifrån ungdomens individuella behov.

Uppföljning av öppenvårdsinsatser

Alla insatser ska följas upp och utvärderas utifrån framtagna mål som bygger på barnet eller den unges behov. Barnets eller den unges och vårdnadshavarnas delaktighet ska säkerställas. Barnets eller den unges egna åsikter ska inhämtas inför, under och efter avslutad insats för att kvalitetssäkra vården. Uppföljningen ska dokumenteras och vid förändrade behov ska insatsen anpassas och åtgärder dokumenteras.

Vård utanför det egna hemmet

Vård enligt socialtjänstlagen eller LVU

Socialnämnden ska i första hand arbeta förebyggande och med öppenvårdsinsatser för att undvika placeringar utanför hemmet. När placering ändå behövs ska familjehem prioriteras framför HVB, och egna interna familjehem ska väljas i första hand. Vid placering ska möjligheten till vård hos anhöriga eller närstående övervägas, men barnets bästa ska vara avgörande. Ambitionen är alltid att insatser ges enligt socialtjänstlagen och utformas i samverkan med barnet och vårdnadshavarna.

Om barnets hälsa eller utveckling riskeras och samtycke saknas kan vård enligt LVU bli aktuell. LVU tillämpas vid brister i hemmiljön (2 §) eller vid den unges eget skadliga beteende (3 §). Vården ska följas upp och omprövas regelbundet enligt lag. I akuta situationer kan socialnämnden besluta om omedelbart omhändertagande enligt 6 § LVU, vilket ska underställas förvaltningsrätten inom en vecka och vid behov följas av ansökan om vård.

Ansökan om LVU ska vara välgrundad och innehålla en samlad redogörelse för barnets situation, tidigare insatser, planerad vård och barnets inställning. När LVU aktualiseras ska socialnämnden begära att offentligt biträde förordnas.

Vid alla placeringar enligt SoL eller LVU ska barnet eller den unge erbjudas hälsoundersökning, inklusive läkar- och tandvård. Socialnämnden kan besluta om läkarundersökning även utan vårdnadshavares samtycke.

Skyddad folkbokföring, hemlighållande av vistelseort, umgängesbegränsning och utreseförbud

När ett barn vårdas enligt 2 § LVU kan särskilda skyddsåtgärder behöva vidtas för att säkerställa barnets trygghet. Socialnämnden kan ansöka om skyddad folkbokföring, besluta om att barnets vistelseort inte ska röjas, begränsa

umgänge med vårdnadshavare eller andra närstående samt föreslå utreseförbud.

Enligt 30 § tredje stycket folkbokföringslagen (1991:481) får socialnämnden ansöka om skyddad folkbokföring för barn som vårdas enligt 2 § LVU. Skyddet kan avse båda vårdnadshavarna, en vårdnadshavare när den andre inte kan skydda barnet, eller annan person om barnets skyddsbehov kräver det.

Utreseförbud enligt LVU kan beslutas när det finns påtaglig risk att ett barn under 18 år förs utomlands för att ingå äktenskap, äktenskapsliknande förbindelse, könsstympning eller andra allvarliga omständigheter som utgör risk för barnets eller den unges hälsa och utveckling.

Beslut om dessa skyddsåtgärder ska alltid grundas på en individuell bedömning av barnets bästa och omprövas regelbundet.

På Familjeenheten beskrivs ett barn med skyddad identitet som Namnskydd löpande i all dokumentation.

Förutsättningar

Vid placering utanför det egna hemmet ansvarar kommunen för att barnet eller den unge tas emot och får en trygg och god vård, med målet att återförening med familjen ska kunna möjliggöras. Familjeenhetens föräldrasekreterare arbetar vid behov parallellt med de biologiska föräldrarna för att öka delaktigheten och skapa kontinuitet i vården, vilket bidrar till ökad trygghet för barnet och avlastar barnet från ansvar i föräldrakontakten.

Familjeenheten följer kommunens upphandlade ramavtal, och direktupphandling används när barnets eller den unges behov inte kan tillgodoses inom det upphandlade utbudet. Närhetsprincipen är vägledande för att underlätta uppföljning samt för umgänge med familj och andra närstående.

Familjeenheten tillgodoser olika placeringsformer för barn och unga, anpassade efter barnet eller den unges individuella behov och förutsättningar. Val av placeringsform sker i enlighet med socialtjänstlagen och utifrån barnets bästa.

- Jourhem tar emot barn tillfälligt i avvaktan på en mer permanent vårdform.
- Nätverksplacering är när ett barn placeras i det egna nätverket.
- Familjehem är enskilda hem som på uppdrag av socialtjänsten ger stadigvarande vård och fostran. Kommunen tillhandahåller egna interna familjehem men även extern konsulentstödd familjehemsvård.
- HVB är yrkesmässiga hem med tillstånd från IVO som tar emot barn i alla åldrar för vård.
- Särskilt ungdomshem (§ 12 hem) bedrivs av SiS och är avsett för barn och unga enligt 3 § LVU som behöver särskild tillsyn på grund av kriminalitet, missbruk eller socialt nedbrytande beteende.

- Stödboende riktar sig till barn och unga 16–20 år som kan bo mer självständigt och inte har behov av HVB.

Uppföljning av vård utom det egna hemmet

När ett barn eller en ung person placeras utanför det egna hemmet ska socialnämnden minst var sjätte månad överväga eller pröva om vården fortfarande behövs samt hur den bör inriktas och utformas. För att tillgodose barnets behov och göra barnets röst hörd ska vården följas upp minst fyra gånger per år. Av särskild vikt vid alla placeringar är att dokumentationen är av så god kvalitet att det enkelt går att följa vården och dess planering.

Vårdnadsöverflytt, flyttningsförbud och uppföljning efter avslutad vård

Socialnämnden ska överväga vårdnadsöverflytt när barnet eller den unge har varit placerad i två år i familjehem för att säkerställa kontinuitet och trygghet.

Sedan 1 juli 2022 gäller skärpt lagstiftning (Lex Lilla Hjärtat) för barn med vård enligt 2 § LVU. Socialnämnden får inte avsluta vården innan de förhållanden som föranledde placeringen har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Nämnden ska överväga flyttningsförbud för att hindra abrupt hemflytt som kan skada barnet.

Vid omplacering eller hemflytt ska barnets delaktighet säkerställas, så att relevant information ges och barnets åsikter beaktas med hänsyn till ålder och mognad.

Planer

För varje insats ska mål, vårdplan/uppdrag och genomförandeplan upprättas i samverkan med barnet och vårdnadshavarna.

Utredningsplan

Vid varje utredning ska en utredningsplan upprättas. Planen är ett arbetsmaterial som utgår från ansökan eller anmälan och kan revideras under utredningens gång. Den ska tydliggöra vad som ska utredas, hur barnets delaktighet säkerställs, hur och när samtal med barnet och vårdnadshavare ska ske, behov av tolk eller kommunikationsstöd, vilka kontakter som ska tas samt när utredningen beräknas vara avslutad.

Vårdplan

Vårdplan ska alltid upprättas vid placering utanför det egna hemmet enligt SoL eller LVU. Planen bygger på beslutsunderlaget och ska innehålla tydliga, uppföljningsbara mål som beskriver den önskade förändringen för barnet samt redovisa insatser som andra huvudmän ansvarar för.

Uppdrag

Vid öppenvårdsinsatser ska ett uppdrag formuleras till utföraren. Uppdraget ska utgå från barnets identifierade behov och innehålla konkreta och uppföljningsbara mål.

Genomförandeplan

För alla beslutade insatser ska en genomförandeplan upprättas. Planen beskriver hur insatsen ska genomföras utifrån uppdrag eller vårdplan samt eventuella insatser från andra huvudmän. Ansvar för upprättandet varierar beroende på insatsens form, men ska ske i samverkan med barnet och vårdnadshavare så långt det är möjligt.

SIP – Samordnad individuell plan

En samordnad individuell plan (SIP) ska upprättas när barnet har insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård och det finns behov av samordning. SIP förutsätter samtycke och hög delaktighet från vårdnadshavare och ska tydliggöra vilka insatser som ges, ansvarsfördelningen samt hur uppföljning ska genomföras. Barnet ska utifrån ålder och mognad ges möjlighet till delaktighet. Familjeenhetens medverkan vid uppföljande SIP avgörs utifrån relevans och aktuella frågeställningar.

Inför en placering är SIP ett viktigt verktyg för att samordna barnets kommande vård och insatser.

Övrig handläggning

Familjerätt

Familjerätten ger stöd till föräldrar som har frågor eller upplever svårigheter kring vårdnad, boende och umgänge i samband med en separation. De kan även hjälpa till att upprätta avtal inom dessa områden. Inför en eventuell vårdnadstvist i domstol behöver föräldrar delta i ett informationssamtal hos familjerätten.

Utöver detta utreder familjerätten faderskap och föräldraskap, handlägger adoptionsärenden samt erbjuder samarbetssamtal för föräldrar som vill hitta gemensamma lösningar. På uppdrag av tingsrätten lämnar familjerätten upplysningar och genomför utredningar när det behövs.

Våld i nära relation

Våld i nära relationer kan ta sig många uttryck, såsom fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld, men även hot eller försummelse. Ofta handlar det om upprepade handlingar snarare än enstaka händelser. I våldsärenden görs alltid individuella bedömningar av hur ärendet ska hanteras utifrån barnets och familjens situation. Vid behov av samråd tas kontakt med Barnahus. I övriga ärenden

utgår Familjeenhetens arbete från arbetssättet *Efter barnsamtalet*, som ger en tydlig arbetsgång för att säkerställa att barnet eller den unge inte utsätts för ytterligare våld.

Barnets situation utreds alltid med barnets bästa i fokus, oavsett vem som har utövat våldet, och barnets behov av trygghet och skydd ges högsta prioritet. Som en del av utredningen görs en bedömning av risken för fortsatt våld, som uppdateras om nya omständigheter framkommer. Bedömningen omfattar barnets behov av stöd, våldets karaktär och omfattning, barnets nätverk, hur barnet påverkats, relationen till föräldrarna samt barnets egen uppfattning. Vid behov inhämtas polisens riskbedömning, och socialnämnden bidrar med sin samlade bedömning.

Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld kan vara fysiskt, psykiskt, sexualiserat eller annat våld och inkluderar exempelvis könsstympning, tvångsgifte och påtvingad abort. Motivationen är att upprätthålla familjens eller släktens “heder”, vilket särskilt drabbar flickor och kvinnor. Familjeenheten får stöd i handläggning via Resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck i Borås samt Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) via Länsstyrelsen.

Barnahus

Vid allt våld samt vid misstänkta fysiska, psykiska eller sexuella övergrepp samarbetar socialtjänsten med Barnahus i Borås. Syftet är att barnet ska förhöras i en trygg, barnanpassad miljö och slippa upprepa sin berättelse för flera myndigheter. Familjeenheten har representant i Barnahus arbetsgrupp.

Skyddat boende

Familjeenhetens ingång är barnets behov av trygghet och skydd när en vårdnadshavare behöver placeras i skyddat boende. Skyddat boende är en insats för enskilda som utsätts för hot, våld eller andra övergrepp, och när barn följer med en vårdnadshavare ska deras trygghet och rättigheter särskilt beaktas. Barns behov bedöms alltid individuellt och socialnämnden ansvarar för att rätt stöd och hjälp ges.

Familjeenheten har ett nära och kontinuerligt samarbete med Vuxenenheten i kommunen för att säkerställa ett samordnat stöd till hela familjen. Insatsen kan beviljas med samtycke från båda vårdnadshavarna, men om samtycke saknas kan socialnämnden vid behov fatta beslut om skyddat boende och pröva frågan vidare rättsligt, med barnets skydd i fokus.

Unga lagöverträdare (LUL)

Enligt 6 § LUL ska socialnämnden omedelbart underrättas om ett barn under 18 år är skäligen misstänkt för ett brott som kan leda till påföljd. Vid polisförhör ska en socialsekreterare från Familjeenheten om möjligt närvara om polisen efterfrågar det och särskilt om det är ett pågående ärende med hög oro.

För barn under 15 år kan socialnämnden begära att polisen utreder brottet om det bedöms viktigt för att avgöra behovet av insatser. Brottsutredning för barn under 12 år får endast inledas vid synnerliga skäl. Begäran om utredning för barn under 15 år ska göras skriftligt med motivering.

Polis eller åklagare kan begära yttrande från socialnämnden innan beslut i åtalsfrågan. Yttrandet ska innehålla brottsmisstankar, föreslagna åtgärder för att motverka ogynnsam utveckling samt barnets inställning till ungdomstjänst och medling.

Påföljder

Ungdomstjänst ska verkställas av kommunen snarast, senast inom två månader efter domen. Socialtjänsten ansvarar för att upprätta en arbetsplan som beskriver arbetsplats, arbetstider, omfattning och eventuella övriga villkor. Om åtgärder inte följs ska Åklagarmyndigheten underrättas.

Ungdomskontrakt används när ungdomstjänst inte är lämplig, till exempel vid missbruk eller normbrytande beteende. Åtgärderna ska bedömas individuellt och redovisas till Åklagarmyndigheten med tydlig beskrivning av art, omfattning och varaktighet.

Ungdomsövervakning kan dömas till unga mellan 15–21 år när varken ungdomsvård eller ungdomstjänst är tillräckliga. Den unge följer en verkställighetsplan med föreskrifter från Kriminalvården.

Ensamkommande barn och godmanskap

Ensamkommande barn har samma rättigheter och omfattas av samma lagar och regler som alla andra barn i landet.

När barnet eller den unge anländer till kommunen inleds en utredning enligt socialtjänstlagen. Samtidigt förordnar överförmyndaren en god man som träder i vårdnadshavarens ställe och ansvarar för barnets personliga förhållanden samt företräder barnet i olika angelägenheter, alltid med barnets bästa i fokus. Ansökan om god man kan göras av Migrationsverket eller av kommunen.

Om barnet senare beviljas uppehållstillstånd anmäls behovet av en särskilt förordnad vårdnadshavare till tingsrätten, och när en sådan har utsetts upphör godmanskapet

Yttranden

När andra myndigheter begär yttrande har socialnämnden en skyldighet att yttra sig. En utredning ska alltid inledas oavsett vad den enskilde har för inställning. En begäran om yttrande, från exempelvis polis eller åklagare eller från kammarrätt i en LVU-process handläggs på samma sätt som andra utredningar inom socialtjänsten och ska dokumenteras och kommuniceras som andra utredningar.